

Život člověka

Milu Holubová zvolila pro své vzpomínky titul „Víc než jeden život“. To pochopitelně už samo vyvolává otázku: může člověk prožít víc než svůj život? A pokud ano, v jakém smyslu? Záleží ovšem na tom, jak rozumíme slovu „prožít“; prožít lze i život prázdný, marný, zbytečný – a i v takovém stále mluvíme o jeho „prožívání“. Vždyť už jsem četl o někom, že žil x let, ale že vlastně neprožil nic (bylo to ovšem jistě nadsazeno). Zřejmě je třeba si uvědomit, že mluvíme-li o „životě“ ve smyslu života jednoho (určitého) člověka, míníme tím skutečné události, k nimž jednak opravdu došlo a které nějak podstatně souvisely s tím určitým člověkem, tj. s jeho životem, tedy byly jím nejen zažity či prožity zdálky, z pozice pozorovatele, ale ten určitý člověk na ně určitým způsobem reagoval a zařadil je tedy mezi okolnosti svého života. Takže mluvíme-li o životě toho člověka, míníme na prvním místě ty jeho reakce (eventuálně – a rozhodně až na druhém místě a vždy poněkud problematicky – i jeho nereagování, eventuálně nedostatek známek či dokladů o jeho reagování). – Je tu ovšem ještě jiná možnost, jak dát smysl slovům „víc než život“; totiž v takovém případě, že máme na mysli, že nejde o to, žít pro život sám, ale žít pro něco, co je víc než ten život. V životě totiž jde (nebo by aspoň mělo jít) vždycky také o něco jiného, o něco významnějšího, než je život sám. Na to třeba poukazoval Patočka, když připomínal (v posledních týdnech svého života) věci, pro které stojí za to i trpět (to bylo pro mne trochu v napětí s onou proslulou „péčí o duši“). Ovšem důraz na to, že je nebo může být něco důležitějšího, významnějšího než život jednotlivce, může někdy vést i k nelidskostem; proto je zapotřebí formulovat velmi opatrně. A právě v tomto kontextu se ukazuje jako značně vystihující, když proti záležitostem vnějším, předmětným je postaveno něco, co se může uskutečňovat sice jen skrze lidskou niternost (a možná nejen ji, prostě skrze subjekt či subjekty), so však má svou platnost a svůj význam nezávisle na vnějších okolnostech – takže někdy může vést k jistým nesrovnalostem s prostředím a s okolnostmi, ba ke konfliktům a někdy tedy i k utrpení.

(Písek, 141103-1.)